

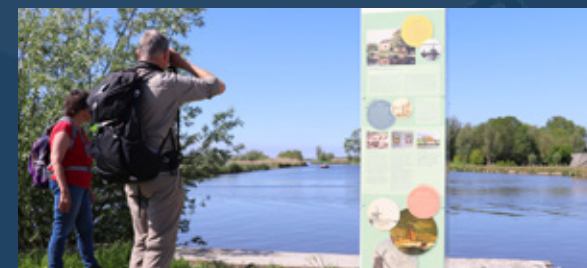
Welkom bij de Delflandse Trekvaarten

Delft was als handelsstad afhankelijk van goede verbindingen. Een voorbeeld hiervan was de aanleg van de trekvaartroute Delft - Maassluis. De verse vis uit Maassluis kwam op deze manier zo sneller op de markten in Delft en Den Haag. De aanleg van de trekvaartroute (vooral van de jaagpaden en bruggen) kostte ruim 30.000 gulden. Delft nam hiervan twee derde voor zijn rekening en de heer van Keenenburg, als ambachtsheer van Maassluis, één derde. Van de veerdienst konden ook personen gebruik maken. Op 1 november 1645 werd de jaagroute tussen beide plaatsen in gebruik genomen. Zesmaal per dag voer er op vaste tijden een trekschuit tussen Delft en Maassluis. Eind 1654 werd de route via de Vlaardingse Vaart verlengd naar Vlaardingen.

Wat zie je onderweg?

Aan het trekschuitvervoer herinneren in de vaartroutes van Delft - Maassluis/Vlaardingen nog delen van de oorspronkelijke trekkade. Dit is vooral het geval tussen Schipluiden - Vlaardingen en Maassland. In enkele bochten bevinden zich rolpalen en ook zijn er nog bruggetjes met aan de waterkant lagere, aflopende leuningen. Beide objecten geleidden vroeger de jaaglijn. Langs de routes staan historische boerderijen, de voormalige R.K. kerk van Hodenpijl, enkele buitenplaatsen, een korenmolen, een trambrug en oude gemalen. Niet alleen vanwege de cultuurhistorie, maar ook door de natuurwaarden zijn de waterroutes de moeite waard. Een mooi natuurgebied vormen de Vlietlanden. Belangrijk is ook het open polderlandschap, hét kenmerk van Midden-Delfland. In de naaste omgeving zijn op verschillende locaties streekproducten te koop. Ook kan er langs het water of in de polder overnacht worden. Eén zo'n locatie is B&B Rechthuis van Zouteveen.

Wandelen langs de Delflandse Trekvaarten

Langs de Noordvliet en de Vlaardingse Vaart zijn delen van het oorspronkelijke jaagpad (trekkade) bewaard gebleven. Voor de aanleg hebben bijna 2.000 schepen stadspuin, klei en zand aangevoerd. Een blik in de kade laat de geschiedenis van Delft zien, de initiatiefnemer en later eigenaar van de jaagpaden in Delfland. De kade bevat stenen, leien, aardewerk, afval van plateelbakkerijen en bierbrouwerijen. Opvallend is het uitzicht van de kade over de aangrenzende polders. Door de ontwatering is de bodem hier twee tot drie meter ingeklonken. De Vlietlanden laten zien hoe hoog de polders oorspronkelijk gelegen hebben.

Kerk van Maassluis

De Grote Kerk op het Schansseiland uit 1639 heeft een rijk interieur, met meerdere verwijzingen naar het vissersverleden van de stad. Beroemd is het orgel in deze kerk, gebouwd door Rudolph Garrets in 1730-1732. Het orgel was een geschenk van Govert van Wijn, een rijke reder van Maassluis. Aan de kerk is de naam van predikant Johannes Fenacollus verbonden. Hij zette zich in voor de bouw. In 1614 bepleitte hij met succes de afsplitsing van Maassluis van Maasland. Jacob van Egmond, heer van de Keenenburg, maar ook ambachtsheer van Maasland en Schipluiden, werkte hieraan mee. Zijn familiewapen sieraft het wapen van Maassluis. De stad telt in het oude centrum, waaronder de Markt, een verscheidenheid aan winkels en horecagelegenheden. De haven, de Vlieten en de sluisen zijn aantrekkelijke plaatsen om te verblijven.

Dorpen in Midden-Delfland

Het huidige dorp **Maasland** ontstond in de tweede helft van de twaalfde eeuw. Heel kenmerkend voor het dorp is de kerkring met de tweebeukige oude dorpskerk. Schilderachtig zijn de woningen aan de 's Herenstraat en de Burgemeester Van der Lelykade. Museum De Schilpen is gevestigd in een voormalige kruidenierswinkel. Ernaast ligt Café de Pynas, vanouds een rechthuis met herberg.

De naam **Schipluiden** verwijst naar een bevaarbare uitloper van het Leestelsel. De oudste schrijfform is 'Sclipled'. Aantrekkelijk zijn de panden aan de Dorpsstraat en de Vlaardingsekade. Hier bevinden zich diverse horecagelegenheden. Tegenover de Dorpskerk, het oudste gebouw van Schipluiden, stond tot 1798 kasteel Keenenburg. Museum Het Tramstation besteedt aandacht aan dit slot, net als aan de trekvaart en het railvervoer.

Den Hoorn heeft, net zoals de twee andere dorpen, zijn bestaan te danken aan het water. Het voormalige tuindersdorp heeft een opvallend grote R.K. kerk en telt een aantal horecabedrijven. Richting het Westland ligt het kerkdorp 't Woudt, een beschermd dorpsgezicht. Hier kan het Koffiehuys en B&B De Hoolberg bezocht worden.

Hodenpijl

Het witte pand is de voormalige buitenplaats van de familie Van Wouw uit Den Haag, gesticht in 1634. In de negentiende eeuw woonde hier de familie Ammerlaan. Dirk Ammerlaan was boer, boterhandelaar, burgemeester en bankier. Uit zijn tijd herinneren op het erf twee boterpakhuisen. Nu bevinden zich hier de Levende Buitenplaats Hodenpijl en het Bezoekerscentrum Midden-Delfland. In de zeventiende eeuw stond naast de buitenplaats een R.K. schuilkerk, waar de schilder Johannes Vermeer uit Delft is gestorven. De schuilkerk werd in 1840 opgevolgd door een nieuwe R.K. kerk aan de rijweg, waarin sinds 2003 de ontmoetingsplek Op Hodenpijl, met onder andere een horecagelegenheid, is gevestigd. De gietijzeren Kerkbrug dateert van 1859.

Jongkind

De schilder Johan Barthold Jongkind (1819-1891) woonde van 1821-1833 in Vlaardingen en daarna in Maassluis. Vandaar verhuisde hij in 1837 naar Den Haag, waar hij de Tekenaacademie volgde. In 1846 vertrok hij naar Parijs. Het grootste deel van zijn leven werkte hij in Frankrijk. In zijn jeugd heeft hij zijn woonomgeving in schetsen vastgelegd, die hij in Frankrijk vaak uitwerkte in etsen en olieverfschilderijen. Verschillende schetsen betreffen de trekvaartroute tussen Delft en Maassluis en Rotterdam. Jongkind heeft deze route in zijn jeugd zowel gevaren (met de trekschuit) als gelopen. Zijn standbeeld, tegenover het Rechthuis van Zouteveen - in 2019 gemaakt door kunstenaar Rob Houdijk - herinnert aan de plek die hij in zijn jonge jaren regelmatig passeerde.

Loop zelf de Jongkind Route
De route is verkrijgbaar bij de informatiepunten: Ervaar Maassluis, Delft Marketing, PUUUR Midden-Delfland, VVV Vlaardingen en online op www.jongkind.site

Maritiem Historisch Maassluis

In Maassluis bevindt zich aan de Hoogstraat het Nationaal Sleepvaart Museum. Het is het enige sleepvaartmuseum in de wereld. Vlakbij het museum ligt in de haven De Furie, een door stoom aangedreven Nederlandse zeesleepboot uit 1916. Eveneens aan de Hoogstraat staat het Gemeenschapsmuseum van Delfland uit 1626, een voormalige vergaderplaats van het Hoogheemraadschap van Delfland. Nu kun je er overnachten. Het pand heeft een rijkversierde gevel met een aantal gekleurde wapens. Ook bij de nabijgelegen sluisen zijn wapens van Delflandse bestuurders aangebracht. Aan de Zuidoostkant ligt Museum Maassluis, met een vaste collectie over de geschiedenis en de visserij van Maassluis. Hier worden ook wisselbeelden geplaatst, onder andere van werk van Maassluisse schilders.

Zes bezienswaardigheden rondom de trekvaartroute Delft-Maassluis / Vlaardingen

- **Mercurius**, het witte gebouw in Den Hoorn aan de Buitenwatersloot, is de onderbouw van een reusachtige windmolen uit 1829. In 1874 werd overgeschakeld op stoom.
- **Hodenpijl** is een buurtschap tussen Den Hoorn en Schipluiden. Hier staan langs de Gaag nog verschillende historische boerderijen, zoals bij Manege Chardon, gebouwd in 1906 en boerderij Abbestee uit 1646, vlak voor het dorp Schipluiden.
- De **Dorpskerk** is het oudste gebouw van Schipluiden (eind dertiende eeuw). Er tegenover lag van ca. 1400 tot 1798 kasteel Keenenburg, een waterburch. Er zijn plannen om dit kasteel meer zichtbaar te maken. In het dorp herinnert de Paardenbrug aan het trekschuitvervoer.
- De **Trambrug** was van 1912-1967 een belangrijke verbinding in het vervoer van de Westlandse Stoomtramwegmaatschappij. Nu is de brug een onderdeel van een recreatief fietspad op de voormalige trambaan.
- Het **Rechthuis van Zouteveen** was een herberg met een vergaderruimte voor het lokale bestuur. Schuin tegenover het pand, dat uit het midden van de zeventiende eeuw dateert, was het overzetveer naar en van Maassluis. De bodde trad tevens op als veerman.
- Bij de brug over de Middelwatering - let op de aflopende leuning aan de waterkant - is een opstapput voor de **veerboot 'De Kwakel'**. Aan de vaarroute ligt bij de Foppenplas het eetcafé 't Jachthuis.

De Delflandse Trekvaarten vanaf het water

Een belangrijke vaarroute is de Vlaardingse Vaart, aangelegd in de tweede helft van de twaalfde eeuw. Voor het zuidelijke deel is gebruikgemaakt van het riviertje de Vlaarding. Het noorden valt samen met een uitloper van het krekenselsel van de Lee. Het rechte middenstuk is nieuw gegraven. Het noordelijke deel werd ook wel aangeduid als Breëvaart. De Vlaardingse Vaart was grafelijk bezit. Jaarlijks moest de pachter van de visrechten tweehonderd snoeken aan het grafelijke hof in Den Haag bezorgen. Nog altijd is de Vlaardingse Vaart een belangrijk snoekwater. De Gaag tussen Schipluiden en Den Hoorn is omstreeks 1250 gegraven; de vaart de Kickert naar Delft volgde twee eeuwen later.

Vlieten en Monstersche Sluis

De Vlaardingse uitwateringssluizen konden begin veertiende eeuw hun uitwateringstaak niet meer goed uitvoeren. Het Hoogheemraadschap van Delfland nam het initiatief voor het graven van drie nieuwe vlieten. De kosten werden verdeeld over een aantal ambachten. Monster groef de Noordvliet en bouwde in de Maasdijk de Monstersche Sluis; Wateringen legde de Middelvliet aan met de Wateringsche sluis. Deze vlieten waren in 1334 gereed. Bij de sluisen ontstond het dorp Maaslandsluis (Maassluis). Omstreeks 1380 werd de Boonvliet gegraven, waarvoor de ambachten Maasland, Naaldwijk en Voorburg verantwoordelijk waren. De Monstersche Sluis is sinds 2018 weer opengesteld voor de kleine scheepvaart. Voor de recreatievaart in Midden-Delfland zijn van belang: de Fluisterboot Andante in Vlaardingen, de trekschuit van Maassluis, een reconstructie van een trekschuit uit de achttiende eeuw, Warboot Rondvaarten in Maasland en Roboot Rondvaarten in Schipluiden.

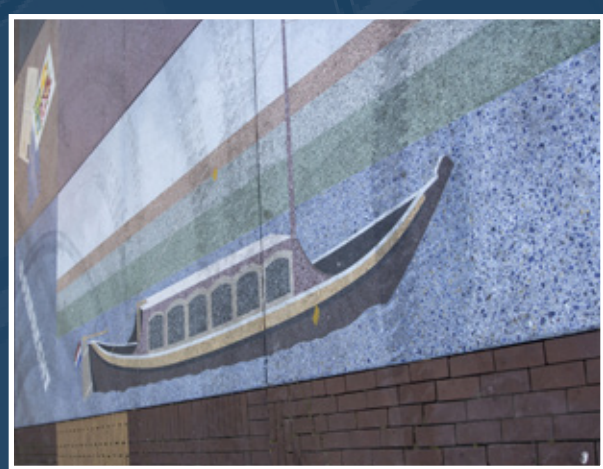
Delft als handelsstad

Stad en platteland zijn hier nauw met elkaar verbonden: Het agrarisch achterland leidde in 1246 tot de stichting van Delft. Het platteland zorgde voor voedsel en drank. De stad leverde nijverheidsproducten. Delft werd een belangrijke boter- en bierstad. De opkomst van de trekvaart was van grote betekenis voor de stad. Om die reden financierde Delft de aanleg van de jaagpaden. In de zeventiende eeuw kwam de plateelindustrie op met Delfts Blauw als bekendste product. Museum Prinsenhof en Royal Delft zijn belangrijke plaatsen om beter kennis te maken met de Delftse cultuur. De horecagelegenheden vind je op de historische markten en langs de grachten.

Vlaardingen, ook belangrijk vanwege de binnenvaart

De trekschuit vanuit Delft kwam vanaf de Vlaardingse Vaart (Delftse Vaart) via de Biersloot in de Waal (straat), het centrum van de stad. In Vlaardingen waren verschillende opstapplaatsen. Voor Delft stapte men op in de Waal; de schuit naar Maassluis vertrok vanaf de Biersloot. Het huidige Veerplein, met een trekschuitmozaïek in de bestrating, herinnert daar nog aan. Met het dempen van de Waal (in 1869) en de Biersloot (in 1892) werd de aanmeerplaats verplaatst naar de Delftse Veer, aan het eind van de Vlaardingse Vaart. Hier kwamen ook de melkbussen aan voor de melkfabriek Hollandia. In boerderij Zonnehoeve, aan de Vlaardingse Vaart, wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van de melkproductie en het melkvervoer.

Maassluis als pleisterplaats

De aanlegplaatsen van de trekschuit in Maassluis lagen aan de Veerstraat N.Z. (noordzijde) en Veerstraat Z.Z. (zuidzijde), aan het begin van de Noordvliet. Hier werd tot na 1945 vracht afgeleverd en opgehaald door de laatste beurtschipper Dirk van der Lee. Langs de Noordvliet is in 2019 de gevelsteen van herberg De Goude Leeuw weer in het zicht gebracht. De herberg was een belangrijke pleisterplaats voor reizigers van en naar Brielle en Hellevoetsluis. Nabij de Monstersche Sluis bevindt zich de vaste ligplaats van de historische trekschuit. De Grote Kerk op het Schansseiland uit 1639 heeft een rijk interieur, met meerdere verwijzingen naar de scheepvaart.

Vlaardingen en het begin van Holland

In 985 kreeg graaf Dirk II van de Duitse keizer Otto III het wildernisregaal. Dit was het begin van grootschalige ontginningen die plaatsvonden vanuit een centrale hoeve of hof. Het grafelijk hof in Vlaardingen is kort na 985 gesticht. In 1018 vond de slag bij Vlaardingen plaats. Graaf Dirk III versloeg een leger van de Duitse keizer. Met deze gebeurtenis startte de zelfstandigheid van Holland. In 1273 kreeg Vlaardingen stadsrechten. De komst van de Vlaardingse Vaart was niet alleen van belang voor de afwatering, maar ook voor de binnenlandse handel, waaronder het vervoer van haring. Vlaardingen heeft in Liesveld een belangrijk winkelgebied. De stad bezit nog veel oude bouwwerken, zoals rederswoningen en pakhuisen. In het fraaie Museum Vlaardingen, aan de Westhavenkade, wordt onder meer aandacht besteed aan de slag bij Vlaardingen en de haringvisserij. Voor het museum ligt museumschip VL 92 Balder en staat een reconstructie van de oude Stadskraan.

Ontdek het landschap

In Midden-Delfland vind je verschillende soorten boerenbedrijven. Gelukkig staan er nog altijd koeien in de wei en vind je in de meer drassige en insectrijke gebieden nog weidevogels, zoals Kievieten, grutto's en tureluurs. Fiets- en wandelpaden ontsluiten het poldergebied, ook vanaf het water is het gebied prachtig te beleven. Hier ontmoet je naast zwanen, meerkoeten, waterkippen, ganzen steeds meer visdiefjes en ijsvogeltjes. Midden-Delfland is belangrijk voor de afzet van streekproducten, zoals zuivel, vlees, jams, druiven en honing. Deze ondernemers staan regelmatig op streekmarkten in de regio.

Masamuda, Educatief Archeologisch Erf

In de Broekpolder van Vlaardingen worden bezoekers in een tijdreis van de Steentijd naar de Late Middeleeuwen gevoerd. Zo'n 5.000 jaar geleden woonden in de Maasdelta mensen langs krekens; ze leefden zowel van jacht en visserij als van akkerbouw en veeteelt. De oudste gereconstrueerde woning op het erf is het Vlaardingercultuurhuis. Een tweede reconstructie is het Rottahuis, opgegraven op de plek van de Markthal in Rotterdam. Het huis is tussen 925 en 1060 gebouwd. De derde reconstructie is een boerderij uit Spijkenisse, die uit 1018 dateert. Masamuda laat zien hoe de bewoners in en rond deze woningen leefden.

Boek jouw beleving met de trekschuit op de Historische Trekvaarten

Delflandse Trekvaarten

Delflandse trekvaarten

Ontdek de historie van de Trekvaarten

Beleef de Delflandse Trekvaarten!

Inclusief Historische Trekvaart Arrangementen!

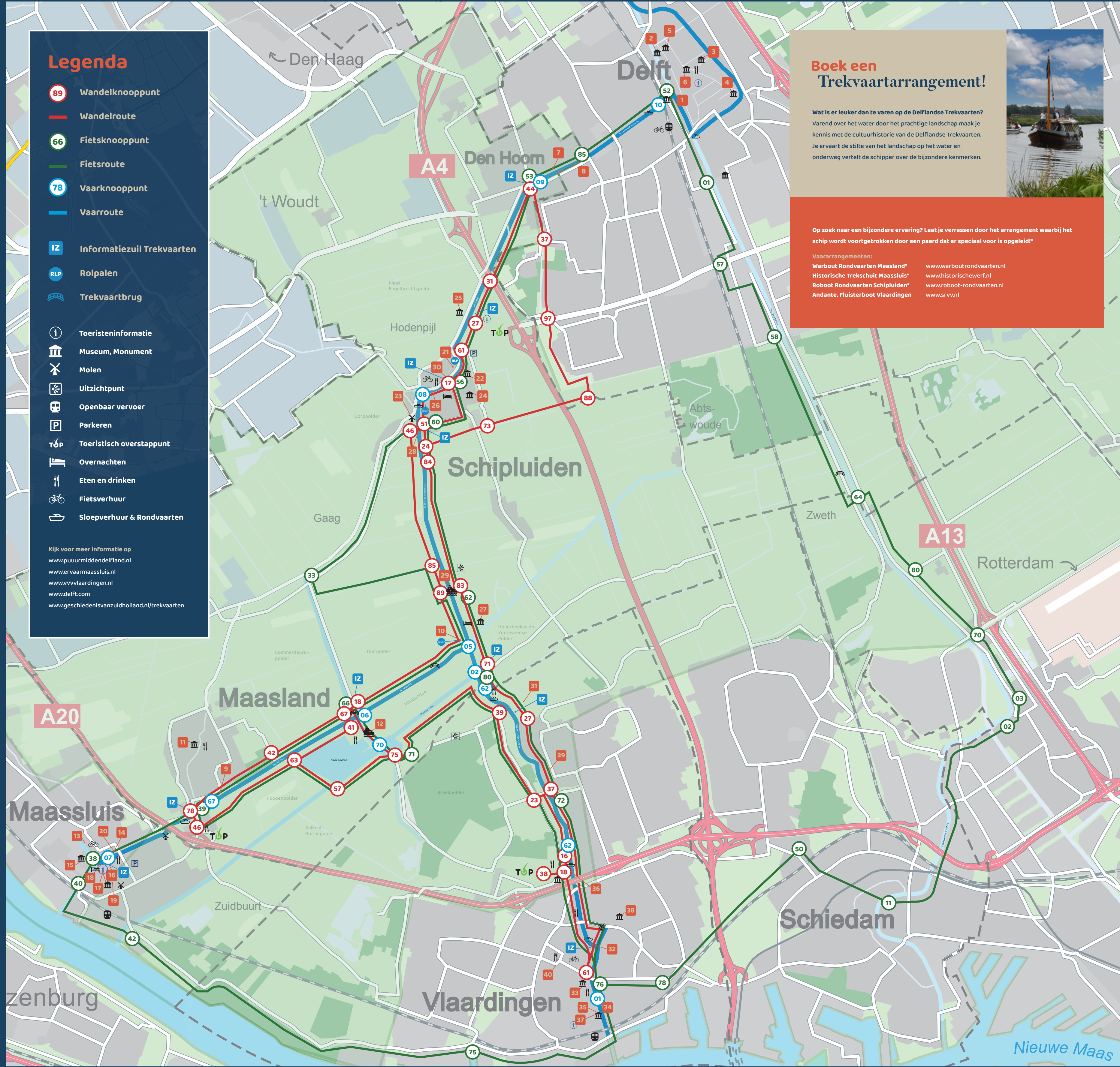
Routekaart voor wandelen, fietsen & varen

Legenda

- 89 Wandelknooppunt
- Wandelroute
- 66 Fietsknooppunt
- Fietsroute
- 78 Vaarknooppunt
- Vaarroute
- IZ Informatiezuil Trekvaarten
- RLP Rolpalen
- Trekvaartbrug
- Toeristeninformatie
- Museum, Monument
- Molen
- Uitzichtpunt
- Openbaar vervoer
- Parkeren
- TOP Toeristisch overstappunt
- Overnachten
- Eten en drinken
- Fietsverhuur
- Sloepverhuur & Rondvaarten

Kijk voor meer informatie op
www.puurmiddendelfland.nl
www.ervaarmaassluis.nl
www.vvvlaardingen.nl
www.delft.com
www.geschiedenisvanzuidholland.nl/trekvaarten

Boek een Trekvaartarrangement!

Wat is er leuker dan te varen op de Delflandse Trekvaarten? Varend over het water door het prachtige landschap maak je kennis met de cultuurhistorie van de Delflandse Trekvaarten. Je ervaart de stilte van het landschap op het water en onderweg vertelt de schipper over de bijzondere kenmerken.

Op zoek naar een bijzondere ervaring? Laat je verrassen door het arrangement waarbij het schip wordt voortgetrokken door een paard dat er speciaal voor is opgeleid!

Vaararrangementen:
 Warbout Rondvaarten Maasland* www.warboutrondvaarten.nl
 Historische Trekschuit Maassluis* www.historischewerf.nl
 Robot Rondvaarten Schipluiden* www.robot-rondvaarten.nl
 Andante, Fluisterboot Vlaardingen www.srv.nl

Legenda

Delft	Maassluis	
1 Huis van Delft, Bolwerk	13 Gemeenlandshuis Hoogheemraadschap van Delfland	27 Rechthuis van Zouteveen
2 Museum Prinsenhof	14 Gevelsteen De Goude Leeuw	28 Trambrug
3 Nieuwe Kerk	15 Grote Kerk	29 Trekveer "De Trekschuit"
4 Oostpoort	16 Historische Trekschuit Maassluis	30 Zouteveensebrug
5 Oude Kerk	17 Markt	
6 Oude Stadhuis Delft	18 Monstersche Sluis	Vlaardingen
	19 Museum Maassluis	31 Boerderij Zonnehoeve
	20 Veerstraat	32 Delftse Veer
Den Hoorn		33 Grote Kerk en Markt
7 Hoornsekade	Schipluiden	34 Hollandiagebouw
8 Oliemolen Mercurius	21 Dorpskerk Schipluiden	35 Museumschip Balder & Stadskraan
	22 Kasteel Keenenburg	36 Museumschip Theodora
Maasland	23 Molen Korpershoek	37 Museum Vlaardingen, VVV
9 Trekkade	24 Museum Het Tramstation	38 Streekmuseum Jan Anderson
10 Standbeeld Jongkind	25 Op Hodenpijl	39 Trekkade
11 Museum De Schilpen	26 De Paardenbrug	40 Trekvaartmozaïek Veerplein
12 Voetveer "De Kwakel"		

Wandelroutes

- 5 Kilometer:**
- Maassluis: 78-46-63-41-18-67-42-78
- Schipluiden: 61-17-51-24-84-83-89-85-46-51-17-61
- Vlaardingen: 38-18-16-61-18-38
- 10 Kilometer:**
- Maassluis: 78-46-63-57-75-18-67-42-78
- Schipluiden: 61-27-31-44-37-97-88-22-73-24-51-17-61
- Vlaardingen: 38-18-16-23-37-27-71-83-89-18-75-39-23-38
- 15 Kilometer:**
- Maassluis: 78-46-63-57-75-39-23-37-27-71-83-89-18-67-78-47-46-78-66-42
- Schipluiden: 61-51-24-84-83-71-27-37-23-39-75-18-89-85-61-17-51-46
- Vlaardingen: 38-18-16-37-27-71-83-89-18-67-42-78-46-63-38-23-39-75-57

Fietsroutes

- 30 Kilometer:**
- Maassluis: 39-66-62-33-60-62-80-72-71-39
- Schipluiden: 56-60-62-80-72-71-39-66-62-33-60-56
- Vlaardingen: 71-39-38-62-33-60-62-80-72
- 40 Kilometer:**
- Maassluis: 39-66-62-60-56-53-85-52-85-53-56-60-62-39-38-40-42-75-76-72-80
- Schipluiden: 56-53-85-52-85-53-56-60-62-80-72-76-75-56-60-62-66-39-38-40-42
- Vlaardingen: 76-75-42-40-38-39-66-62-60-56-53-85-52-76-72-80-62-60-56-53-85
- 50 Kilometer:**
- 56-53-85-52-51-01-57-58-64-80-70-03-02-60-33-62-66-39-38-40-42-75-76-78-50-11
- = Opstappunten
- 66 = Schipluiden   76 = Vlaardingen
 52 = Delft   89 = Maassluis

Vaarroutes

- *De vaarroutes kunnen van verschillende punten gestart worden.
- *Maassluis - Delft: 07-67-06-05-08-09-10
- *Schipluiden - Vlaardingen: 08-05-02-62-01
- *Vlaardingen - Maassluis: 62-02-05-06-67-07